

ZAINTERESOWANIE RACHUNKIEM EKONOMICZNYM W ROLNICTWIE PRZEZ ORGANY KIEROWNICZE

INZ. WITOLD MARINGE

Biorąc pod uwagę, że ponad 80% ziemi znajduje się w rękach samodzielnych gospodarstw chłopskich, a państwowe gospodarstwa rolne są na rozrachunku gospodarczym — czynnikiem decydującym o rozmiarach towarowej produkcji rolnej jest dochód, jaki rolnik spodziewa się osiągnąć w danych warunkach przyrodniczo-ekonomicznych. W gospodarstwach chłopskich osiągnąć, względnie spodziewany dochód określa zarazem zasięg inwestycji, na które może sobie pozwolić indywidualny rolnik.

W konsekwencji, państwo zainteresowane wzrostem produkcji rolnej w ogóle, a towarowej w szczególności, musi stosować w stosunku do rolnictwa taką politykę gospodarczą, dzięki której rachunek ekonomiczny będzie uzasadniał stosowanie przez rolników zabiegów i nakładów prowadzących do zwiększenia produkcji.

W naszym kraju produkcja rolna i przetwórstwo rolne nie zaspakajają w dostatecznej mierze potrzeb ludności i w zbyt małym stopniu partycypują w eksporcie, a ponadto w stosunku do przodujących krajów jesteśmy rolniczo zacofani. Chcąc więc zaspokoić rosnące potrzeby kraju w artykuły i przetwory rolne oraz na eksport, a równocześnie konkurować na rynkach zagranicznych — władze państwowe muszą jak najbardziej zainteresować się rachunkiem ekonomicznym w zastosowaniu do rolnictwa, uwzględniając konieczność stosowania bardziej nowoczesnych metod technicznych i technologicznych. Muszą też one zapewnić takie warunki, żeby gospodarujący rolnicy mieli ekonomiczną podstawę do wzmożonej produkcji i dokonywania inwestycji.

Państwo, mając możliwość regulowania cen na płody rolne i materiały zaopatrzenia rolnictwa, jak również ustalania wzajemnego stosunku cen między płodami rolnymi, możliwość stosowania polityki podatkowej, kredytowej, inwestycyjnej, płacowej, kontraktacyjnej i innych, jak również

mając możność wpływania i regulowania działalności przedsiębiorstw pracujących z rolnictwem — ma przemożny wpływ na kształtowanie się rachunku ekonomicznego w rolnictwie.

Tezy ogólne

1. Celem przyspieszenia ogólnego wzrostu produkcji rolnej trzeba, żeby polityka państwa uwzględniała rozwój możliwie wszystkich gospodarstw oraz brała pod uwagę zróżnicowane warunki przyrodniczo-ekonomiczne, umożliwiając w praktyce stosowanie takich kierunków produkcji, które odpowiadają tym warunkom.

Duża, a nawet przeważająca ilość gospodarstw położonych na słabych glebach i znajdujących się w gorszych warunkach ekonomicznych, przy obecnie stosowanej polityce gospodarczej nie znajduje korzystnych warunków dla swego rozwoju. Obecnie stosowane bodźce ekonomiczne w postaci umów kontraktacyjnych nie mogą być wykorzystane wcale, albo tylko w słabym stopniu, na glebach żytnio-łubinowych i żytnio-ziemniaczanych w słabej kulturze, jak również na terenach wymagających melioracji.

2. Mechanizacja rolnictwa jest ważnym środkiem wprowadzania postępu, unowocześniania techniki i technologii produkcji, a w rejonach słabo zaludnionych staje się koniecznością. Duży koszt maszyn i urządzeń rolniczych, niezadowalająca ich jakość, a przede wszystkim jakość użytego do nich materiału, niedostateczne zaopatrzenie i wysoka cena części zamiennych, nadmierne koszty remontów — w sumie wpływają na małą efektywność mechanizacji i niezadowalający rachunek ekonomiczny ich zużycia. Interwencja władz jest tu niezbędna.

3. Od dobrze i sprawnie działających przedsiębiorstw współpracujących z rolnictwem i punktów usługowych, a więc od terminowego zaopatrzenia, jakości dostarczanych przez nie towarów, szybkości obsłużenia klientów, uczciwej wyceny odbieranych płodów rolnych — zależy ilość czasu, jaki rolnicy muszą poświęcać tym sprawom kosztem pracy w produkcji i zależy końcowy rezultat finansowy. Obecnie wpływ tych czynników na rachunek ekonomiczny kształtuje się niepomyślnie.

4. Na terenach południowo-wschodnich kraju stosunkowo duża liczba rolników gospodaruje na rozdrobnionych i rozczłonkowanych skrawkach ziemi. Bez komasacji gospodarstwa te nie mogą prowadzić racjonalnej gospodarki z rachunkiem ekonomicznym, a tym bardziej wprowadzać nowoczesne metody techniczne i technologiczne. Inicjatywa, interwencja

i pomoc władz w uregulowaniu tych stosunków może uzdrowić gospodarkę na tych obszarach.

5. W wielu gospodarstwach bardzo poważny wpływ na rachunek ekonomiczny mają warunki komunikacyjne i zaopatrzenie w wodę. Gospodarstwa nie mające, wobec złego stanu dróg, dogodnych dojazdów i nie mające studzien zapewniających dostateczną ilość wody zdatnej dla ludzi i inwentarza, są ograniczone w produkcji i ponoszą dodatkowe koszty wpływające na rachunek ekonomiczny.

Tezy dotyczące państwowych gospodarstw rolnych

1. Wychodząc z założenia, że państwowe gospodarstwa rolne są przedsiębiorstwami na rozrachunku gospodarczym, władze państwowe w trosce o prawidłowe stosowanie rachunku ekonomicznego powinny:

- a) wprowadzić system umożliwiający sprawiedliwą ocenę wyników gospodarowania w zależności od obiektywnych warunków wpływających na te wyniki,
- b) udoskonalić rekompensatę kosztów związanych z działalnością w niżej podanych okolicznościach.

Państwowe gospodarstwa rolne, obok zadań ogólnoprodukcyjnych, mają zlecane przez państwo zadania specjalne bądź o charakterze usługowym dla całego rolnictwa, bądź o charakterze interwencyjnym, zgodnie z potrzebami kraju, co powoduje dodatkowe koszty.

Przyspieszony tryb doinwestowywania i modernizacji państwowych gospodarstw rolnych musi bezpośrednio powodować znaczne obciążenie gospodarstw kosztami odpisów amortyzacyjnych i kosztami eksploatacyjnymi, przy znacznie powolniejszym i tylko stopniowym wzroście wartości produkcji; do tego dochodzi ryzyko związane z eksperymentowaniem nowych rozwiązań technicznych, technologicznych, czy organizacyjnych.

Bardzo słaby stan wyposażenia niektórych przedsiębiorstw w trwałe środki produkcji, stan zacofania części gospodarstw państwowych, jak również nowe tereny przejmowane przez PGR, wymagają specjalnej pomocy państwa umożliwiającej prawidłowe stosowanie rachunku ekonomicznego.

2. Byłoby niezmiernie pożądane, by system premiowania pracowników państwowych gospodarstw rolnych współdziałał w kierunku realizowania produkcji na zasadach rachunku ekonomicznego.

3. Funkcjonariusze jednostek nadrzędnych (inspektoratów i zjednoczeń) powinni interesować się prowadzeniem rachunku ekonomicznego w przed-

siębiorstwach i instruować tych kierowników, którzy nie mają doświadczenia w prowadzeniu takiego rachunku.

Tezy dotyczące spółdzielni produkcyjnych

Pożądany społeczny charakter użytkowania ziemi w spółdzielniach, konieczność inwestowania poważnych środków na budownictwo zespołowe oraz trudności związane w początkowym okresie scalania działek w większe przedsiębiorstwa rolne, wymagają szczególnej opieki i pomocy państwa.

Kierunek i zakres pomocy państwa powinien być oparty na rachunku ekonomicznym i popierać te inicjatywy spółdzielców, które są zgodne z realnie istniejącymi warunkami i umacniają więź między spółdzielcami.

Tezy dotyczące kółek rolniczych

Rozwijająca się wszechstronnie działalność kółek rolniczych, powstawanie wspólnych przedsięwzięć i przedsiębiorstw rozszerzających samorządną działalność zrzeszonych członków, dają podstawy do pomyślnego rozwiązywania wielu istniejących na wsi trudności gospodarczych i umożliwiają wprowadzanie postępu technicznego i technologicznego.

Kółka rolnicze, obejmujące swym zasięgiem najszersze rzesze rolników, mogą się stać najpoważniejszą platformą wdrażania osiągnięć nauki i przodującej praktyki.

Z powyższych względów, działalność kółek rolniczych w najwyższej mierze zasługuje na poparcie władz państwowych i kontrolowaną pomoc otrzymywaną z Funduszu Rozwoju Rolnictwa.